

Категорія справи № 925/1846/21: **Господарські справи (до 01.01.2019); Захисту права власності; визнання права власності; державної, комунальної.**

Надіслано судом: **11.09.2023**. Зареєстровано: **12.09.2023**. Оприлюднено: **12.09.2023**.

Дата набрання законної сили: **05.09.2023**

Номер судового провадження: **не визначено**

Верховний
Суд

ПОСТАНОВА

ІМЕНЕМ УКРАЇНИ

05 вересня 2023 року

м. Київ

справа № 925/1846/21

Верховний Суд у складі колегії судів Касаційного господарського суду:

Могил С. К. - головуєчий (доповідач), Волковицька Н. О., Случ О. В.,

за участю секретаря судового засідання Кравчук О.І.

та представників:

позивача - не з'явився,

відповідача - не з'явився,

третіх осіб, які не заявляють самостійних вимог

щодо предмета спору, на стороні відповідача - не з'явилися,

розглянувши у відкритому судовому засіданні касаційну скаргу Черкаської районної ради

на постанову Північного апеляційного господарського суду від 05.04.2023

та рішення Господарського суду Черкаської області від 01.08.2022

у справі № 925/1846/21

за позовом Канівської міської ради Черкаської області

до Черкаської районної ради

за участю третіх осіб, які не заявляють самостійних вимог щодо предмета спору, на стороні відповідача:

1. Господарського управління експлуатації приміщень Черкаської районної ради

2. Комунального підприємства "Райтеплоенергія" Черкаської районної ради

про визнання незаконними та скасування рішень, зобов'язання передати майно,

В С Т А Н О В И В:

Канівська міська рада Черкаської області звернулася до господарського суду з позовом (з урахуванням заяви від 31.01.2022 (а. с. 10- 13, т. 2) про:

- визнання незаконним та скасування п. 1 рішення Черкаської районної ради від 28.01.2021 № 5-4/VIII "Про затвердження передавальних актів" та п. п. 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 13 передавального акту від 25.01.2021;

- визнання незаконним та скасування абз. 2 п. 6 рішення Черкаської районної ради від 28.01.2021 № 5-5/VIII "Про передачу майна";

- визнання незаконним та скасування рішення Черкаської районної ради від 28.05.2021 № 10-7/VIII "Про зміни юридичної особи - Канівського районного комунального підприємства "Райтеплоенергія";

- зобов'язання Черкаську районну раду передати у комунальну власність територіальної громади - Канівської міської ради Черкаської області об'єкти спільної власності територіальної громади згідно з переліком, наведеному у прохальній частині позовної заяви з урахуванням заяви від 31.01.2022.

Позовні вимоги обґрунтовано тим, що відповідачем недотримано п. 10

роз. V Прикінцевих та перехідних положень

Закону України "Про місцеве самоврядування в Україні", яким встановлено процедуру передачі майна спільної власності громади району у комунальну власність громади, чим порушено право позивача на отримання у комунальну власність Канівської міської територіальної громади спірних об'єктів, зазначених у прохальній частині позовної заяви з урахуванням заяви від 31.01.2022.

Рішенням Господарського суду Черкаської області від 01.08.2022 (з урахуванням ухвали про виправлення описки від 09.05.2023), залишеним без змін постановою Північного апеляційного господарського суду від 05.04.2023, провадження у справі в частині позовних вимог про визнання незаконним та скасування п. 1 рішення Черкаської районної ради від 28.01.2021 № 5-4/VIII "Про затвердження передавальних актів" та п. п. 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 13 передавального акту від 25.01.2021; визнання незаконним та скасування абз. 2 п. 6 рішення Черкаської районної ради від 28.01.2021 № 5-5/VIII "Про передачу майна" закрито на підставі п. 4 ч. 1 ст. 231 ГПК України.

Вирішено позов задовольнити частково.

Зобов'язано Черкаську районну раду передати у комунальну власність територіальної громади - Канівської міської ради Черкаської області об'єкти спільної власності територіальної громади, а саме: 1) нежитлові приміщення будинку рад загальною площею 1 417,5 кв. м, який складається з: будівлі рад - "А-3", прибудови "а", ганку, цокольного поверху - ц/п, стіни підпірної № 1, ганку № 2, ганку № 3, вимощення - 1 і розташований за адресою: вул. Кошового Олега, буд. 3, м. Канів, Черкаський р-н., Черкаська обл., реєстраційний номер об'єкта нерухомого майна 2302234871200; 2) гараж загальною площею 19,7 кв. м, який складається з: літ. 1 Б гаража, оглядової ями і розташований за адресою: вул. Енергетиків, 154в/2, м. Канів, Черкаський р-н., Черкаська обл., реєстраційний номер об'єкта нерухомого майна 2459410571080; 3) гараж загальною площею 22,7 кв. м, який складається з: літ. Б гаража та розташований за адресою: вул. Енергетиків, 154 в/4, м. Канів, Черкаський р-н., Черкаська обл., реєстраційний номер об'єкта нерухомого майна 2459120671080; 4) гараж загальною площею 19,1 кв. м, який складається з: літ. Б-1 гаража; оглядової ями та розташований за адресою: вул. Енергетиків, 154в/5, м. Канів, Черкаський р-н., Черкаська обл., реєстраційний номер об'єкта нерухомого майна 2459190871080; 5) гараж загальною площею 19,2 кв. м, який складається з: літ. Б та розташований за адресою: вул. Енергетиків, 154 в/6, м. Канів, Черкаський р-н., Черкаська обл., реєстраційний номер об'єкта нерухомого майна 2459267171080; 6) гараж загальною площею 20,1 кв. м, який складається з: літ. 1Б гаража; оглядової ями та розташований за адресою: вул. Енергетиків, 154в/7, м. Канів, Черкаський р-н., Черкаська обл., реєстраційний номер об'єкта нерухомого майна 2459341671080; 7) гараж загальною площею 38,6 кв. м, який складається з: літ. 1Б гаража; оглядової ями та розташований за адресою: вул. Енергетиків, 154в/8-9, м. Канів, Черкаський р-н., Черкаська обл., реєстраційний номер об'єкта нерухомого майна 2459300271080; 8) гараж загальною площею 20,2 кв. м, який складається з: літ. 1 Б гаража; оглядової ями та розташований за адресою: вул. Енергетиків, 154в/10, м. Канів, Черкаський р-н., Черкаська обл., реєстраційний номер об'єкта нерухомого майна 2459392671080; 9) гараж загальною площею 54,2 кв. м, який складається з: літ. Б та розташований за адресою: вул. Енергетиків, 30/9-10, м. Канів, Черкаський р-н., Черкаська обл., реєстраційний номер об'єкта нерухомого майна 2459073771080; 10) гараж загальною площею 27,6 кв. м, який складається з: літ. Б та розташований за адресою: вул. Енергетиків, 30/11, м. Канів, Черкаський р-н., Черкаська обл., реєстраційний номер об'єкта нерухомого майна 2462218471080; 11) КП "Райтеплоенергія" Черкаської районної ради, код ЄДРПОУ 32342749, яке розташоване за адресою: вул. Шевченка, 68, с. Пекарі, Черкаський р-н., Черкаська обл.

В решті позовних вимог відмовлено.

Господарськими судами попередніх інстанцій встановлено, що згідно з пп. 23 п. 1 постанови Верховної Ради України від 17.07.2020 № 807-IX "Про утворення та ліквідацію районів" в Черкаській області утворено Черкаський район (з адміністративним центром у місті Черкаси) у складі територій Балаклеївської сільської, Березняківської сільської, Білозірської сільської, Бобринської сільської, Будищенської сільської, Городищенської міської, Кам'янської міської, Канівської міської, Корсунь-Шевченківської міської, Леськівської сільської, Ліпльавської сільської, Медведівської сільської, Михайлівської сільської, Мліївської сільської, Мошнівської сільської, Набутівської сільської, Ротмістрівської сільської, Руськополянської сільської, Сагунівської сільської, Смілянської міської, Степанецької сільської, Степанківської сільської, Тернівської сільської, Червонослобідської сільської, Черкаської міської, Чигиринської міської територіальних громад, затверджених Кабінетом Міністрів України.

Відповідно до пп. 23 п. 3 вказаної постанови Верховної Ради України у Черкаській області було ліквідовано, серед іншого, Канівський район, у зв'язку з чим Канівська районна рада (код ЄДРПОУ 25727252) на підставі рішення Черкаської районної ради від 11.12.2020 № 2-2/VIII "Про реорганізацію Канівської районної ради шляхом приєднання" була реорганізована шляхом приєднання до Черкаської районної ради, яка стала правонаступником всього майна, прав та обов'язків Канівської районної ради.

16.12.2020 внесено запис до ЄДРПОУ № 1000231120036000152 щодо припинення Канівської районної ради в результаті її реорганізації.

28.01.2021 Черкаською районною радою було прийнято рішення № 5-4/VIII "Про затвердження передавальних актів", відповідно до п. 1 якого було затверджено передавальний акт майна, активів та зобов'язань Канівської районної ради, зокрема:

- нежитлового приміщення будинку рад за адресою: вул. Олега Кошового, 3, м. Канів. Опис об'єкта - загальна площа 1417,5 м², будівля рад, прибудова, ганок, цокольний поверх, ц/п, стіна підпірна, ганок, ганок, вимощення. Разом з об'єктом передається: інвентаризаційна справа № 379 на приміщення; свідоцтво на право власності на нерухоме майно від 10.01.2007 серія ЯЯЯ № 655948; витяг про реєстрацію права власності на нерухоме майно від 10.01.2007 серія ССС № 073155; державний акт на право постійного користування земельною ділянкою від 07.11.2008 серія ЯЯ № 340095;

- гаража за адресою: вул. Енергетиків, 154в/2, м. Канів. Опис об'єкта - загальна площа 19,7 м²; гараж, оглядова яма. Разом з об'єктом передається: технічний паспорт на гараж; свідоцтво на право власності на нерухоме майно від 31.03.2009 серія САС № 118690; витяг про реєстрацію права власності на нерухоме майно серія ССО № 135212 від 31.03.2009;

- гаража за адресою: вул. Енергетиків, 154в/4, м. Канів. Опис об'єкта - загальна площа 22,7 м²; гараж. Разом з об'єктом передається: технічний паспорт на гараж; свідоцтво на право власності на нерухоме майно від 31.03.2009 серія САС № 118688; витяг про реєстрацію права власності на нерухоме майно від 31.03.2009 серія ССО № 135210;

- гаража за адресою: вул. Енергетиків, 154в/5, м. Канів. Опис об'єкта - загальна площа 19,1 м²; гараж, оглядова яма. Разом з об'єктом передається: технічний паспорт на гараж; свідоцтво на право власності на нерухоме майно від 30.03.2009 серія САС № 118683; витяг про реєстрацію права власності на нерухоме майно від 30.03.2009 серія ССО № 135206;

- гаража за адресою: вул. Енергетиків, 154в/6, м. Канів. Опис об'єкта - загальна площа 19,2 м²; гараж, оглядова яма. Разом з об'єктом передається: технічний паспорт на гараж; свідоцтво на право власності на нерухоме майно серія САС № 118687 від 30.03.2009; витяг про реєстрацію права власності на нерухоме майно від 30.03.2009 серія ССО № 135209;

- гаража за адресою: вул. Енергетиків, 154в/7, м. Канів. Опис об'єкта - загальна площа 20,1 м²; гараж, оглядова яма. Разом з об'єктом передається: технічний паспорт на гараж; свідоцтво на право власності на нерухоме майно серія САС № 118685 від 30.03.2009; витяг про реєстрацію права власності на нерухоме майно серія ССО № 135207 від 30.03.2009;

- гаража за адресою: вул. Енергетиків, 154в/8-9, м. Канів. Опис об'єкта - загальна площа 38,6 м²; гараж, оглядова яма. Разом з об'єктом передається: технічний паспорт на гараж; свідоцтво на право власності на нерухоме майно від 31.03.2009 серія САС № 118689; витяг про

реєстрацію права власності на нерухоме майно від 31.03.2009 серія ССО № 135211;

- гаража за адресою: вул. Енергетиків, 154в/10, м. Канів. Опис об'єкта - загальна площа 20,2 м²; гараж, оглядова яма. Разом з об'єктом передається: технічний паспорт на гараж; свідоцтво на право власності на нерухоме майно від 30.03.2009 серія САС № 118686; витяг про реєстрацію права власності на нерухоме майно від 30.03.2009 серія ССО № 135208;

- гаража за адресою: вул. Енергетиків, 30/9-10, м. Канів. Опис об'єкта - загальна площа 54,2 м²; гараж, оглядова яма. Разом з об'єктом передається: технічний паспорт на гараж; свідоцтво на право власності на нерухоме майно від 31.03.2009 серія САС № 118692; витяг про реєстрацію права власності на нерухоме майно від 31.03.2009 серія ССО № 135214;

- гаража за адресою: вул. Енергетиків, 30/11, м. Канів. Опис об'єкта - загальна площа 27,6 м²; гараж. Разом з об'єктом передається: технічний паспорт на гараж; свідоцтво на право власності на нерухоме майно від 31.03.2009 серія САС № 118691; витяг про реєстрацію права власності на нерухоме майно від 31.03.2009 серія ССО № 135213.

- Канівського районного КП "Райтеплоенергія" (код ЄДРПОУ 32342749) місцезнаходження: с. Пекарі, вул. Шевченка, 68 та майно призначене для його обслуговування згідно з додатком.

28.01.2021 Черкаською районною радою прийнято рішення № 5-5/VIII "Про передачу майна", відповідно до п. п. 1, 2 якого Черкаська районна рада передала безоплатно із спільної власності територіальних громад Канівського району у власність Канівської територіальної громади комунальний заклад "Районний будинок культури" Канівської районної ради (ЄДРПОУ 02135997) за адресою: вул. Героїв Небесної Сотні, 66, м. Канів, 19003 та майно призначене для його обслуговування і виїшла зі складу засновника зазначеного комунального закладу.

У п. п. 6, 7 вищевказаного рішення Черкаська районна рада вирішила передати на баланс Господарського управління експлуатації приміщень Черкаської районної ради з балансу Канівської районної ради: нежилі приміщення будинку рад за адресою: вул. Кошового Олега, 3, м. Канів; гараж за адресою: вул. Енергетиків, 154в/2, м. Канів; гараж за адресою: вул. Енергетиків, 154в/4, м. Канів; гараж за адресою: вул. Енергетиків, 154в/5, м. Канів; гараж за адресою: вул. Енергетиків, 154в/6, м. Канів; гараж за адресою: вул. Енергетиків, 154в/7, м. Канів; гараж за адресою: вул. Енергетиків, 154в/8-9, м. Канів; гараж за адресою: вул. Енергетиків, 154в/10, м. Канів; гараж за адресою: вул. Енергетиків, 30/9-10, м. Канів; гараж за адресою: вул. Енергетиків, 30/11, м. Канів.

Вирішила закріпити об'єкти, зазначені в п. 6 цього рішення, на праві господарського відання за Господарським управлінням експлуатації приміщень Черкаської районної ради.

Відповідно до рішення Черкаської районної ради від 28.01.2021 № 5-6/VIII "Про зміну найменування юридичної особи та затвердження її статуту" змінено найменування підприємства з Канівського районного підприємства "Райтеплоенергія" на КП "Райтеплоенергія" Черкаської районної ради.

02.04.2021 Черкаською районною радою було прийнято рішення № 8-5/VIII "Про внесення змін до відомостей, які містяться в ЄДРПОУ", згідно з п. 3 якого вирішено внести зміни до відомостей про Канівське районне комунальне підприємство "Райтеплоенергія" (код 32342749), що містяться в ЄДРПОУ, виключивши зі складу засновників Канівську районну раду (код ЄДРПОУ 25727252) та включивши Черкаську районну раду (код ЄДРПОУ 25659510); юридична адреса: вул. В'ячеслава Чорновола, 157, м. Черкаси, 18003).

28.05.2021 Черкаською районною радою прийнято рішення № 10-7/VIII "Про зміну юридичної особи - Канівське районне комунальне підприємство "Райтеплоенергія", згідно з яким вирішено внести зміни до відомостей про Канівське районне комунальне підприємство "Райтеплоенергія" (код 32342749), що містяться в ЄДРПОУ, виключивши зі складу засновників Канівську районну раду (код 25727252) та включивши Черкаську районну раду (код 25659510); юридична адреса: вул. В'ячеслава Чорновола, 157, м. Черкаси, 18003; змінити повне найменування з: Канівське районне комунальне підприємство "Райтеплоенергія" (код 32342749) на КП "Райтеплоенергія" Черкаської районної ради та скорочене найменування з: Канівське РКП "Райтеплоенергія" на КП "Райтеплоенергія"; затвердити Статут КП "Райтеплоенергія" Черкаської районної ради в новій редакції. Також вказаним рішенням внесено зміни до видів економічної діяльності та визнано таким, що втратило чинність рішення Черкаської районної ради від 28.01.2021 № 5-6/VIII "Про зміну найменування юридичної особи та затвердження її статуту".

Черкаська районна рада на підставі вказаних рішень зареєструвала право власності на вищевказані об'єкти нерухомості та зміни до відомостей про юридичну особу (стосовно КП "Райтеплоенергія"; номер реєстраційної дії 1000231070025001061).

У Статуті КП "Райтеплоенергія" Черкаської районної ради, затвердженому рішенням Черкаської районної ради від 28.05.2021 № 10-7/VIII, вказане підприємство є комунальним та належить до спільної власності територіальних громад Черкаського району. Місцезнаходження підприємства: вул. Шевченка, 68, с. Пекарі, Черкаський р-н., Черкаська обл., 19025.

Судами встановлено, що відповідно до розпорядження Кабінету Міністрів України від 12.06.2020 № 728-р "Про визначення адміністративних центрів та затвердження територій територіальних громад Черкаської області" до Канівської міської територіальної громади, крім міста Канів увійшло 5 територіальних громад раніше існуючого Канівського району, а саме: Конончанська, Межиріцька, Пекарівська, Хмільнянська, Яблунівська, які в своєму складі об'єднували по декілька населених пунктів. Станом на момент розгляду цієї справи до Канівської міської територіальної громади увійшло 10 сіл раніше існуючого Канівського району: Кононча, Гамарня, Межиріч, Бабичі, Лука, Пекарі, Хмільна, Михайлівка, Хутір Хмільна, Яблунів. До реорганізації, вказані села входили до складу Канівського району Черкаської області.

Задовольняючи позов, суд першої інстанції, з яким погодився і апеляційний господарський суд, виходили з того, що Черкаська районна рада, як правонаступник Канівської районної ради, у період з 06.12.2020, але не пізніше 01.07.2021 зобов'язана була передати до відповідних територіальних громад усі об'єкти, а не лише бюджетні установи, проте у строк, встановлений Законом України "Про місцеве самоврядування в Україні" не здійснила передачу у комунальну власність відповідної територіальної громади нежилых приміщень будинку ради в м. Каневі, гаражів та КП "Райтеплоенергія", чим порушила абз. 4 п. 10 роз. V Прикінцевих та перехідних положень Закону України "Про місцеве самоврядування в Україні". Судами попередніх інстанцій при вирішенні цього спору було також встановлено відсутність доказів в розумінні ст. ст. 73, 76-79, 86 ГПК України того, що будь-яка інша територіальна громада, яка входить до складу Черкаського району, окрім Канівської міської територіальної громади з урахуванням розмежування видатків між бюджетами претендує на спірне майно, яке знаходяться на території Канівської міської територіальної громади, та надала згоду на його прийняття.

Не погоджуючись із ухваленими у справі судовими рішеннями, Черкаська районна рада звернулася з касаційною скаргою, в якій просить оскаржувані судові рішення скасувати та ухвалити нове рішення, яким відмовити у задоволенні позову. Зазначала і про необхідність закриття провадження у справі.

Скаржник мотивує подання касаційної скарги на підставі п. 1 ч. 2 ст. 287 ГПК України, а саме вказує на прийняття судових рішень без урахування висновків щодо застосування ст. ст. 328, 392 ЦК України, викладених у постановках Великої Палати Верховного Суду від 18.12.2019 у справі № 522/1029/18, від 19.05.2020 у справі № 916/1608/18. Посилається також на висновки Верховного Суду, Великої Палати Верховного Суду, викладені у постановках від 19.02.2020 у справі № 591/5935/17, від 22.01.2021 у справі № 640/16224/19, від 27.11.2018 у справі № 820/3534/17, від 14.10.2019 у справі № 910/6642/18, від 22.04.2021 у справі № 910/6322/20. Зазначає про те, що господарський суд розглянув справу про бездіяльність органу місцевого самоврядування, яка підлягала розгляду в порядку адміністративного судочинства, чим порушив норми ст. 20 ГПК України. Вказує і на порушення судами попередніх інстанцій ст. 4 ГПК України, адже ними було передчасно захищено право позивача, яке у нього на момент звернення з позовом не існувало (Черкаською районною радою не розглядалося та не приймалося рішення про передачу відповідного майна позивачу).

Посилаючись на п. 3 ч. 2 ст. 287 ГПК України, скаржник зазначає про безпідставність застосування до спірних правовідносин положення абз. 4 п. 10 роз. V Прикінцевих та перехідних положень Закону України "Про місцеве самоврядування в Україні", які застосуванню не підлягали.

Ухвалою Касаційного господарського суду у складі Верховного Суду від 10.07.2023 відкрито провадження за касаційною скаргою Черкаської районної ради з підстав, передбачених п. п. 1, 3 ч. 2 ст. 287 ГПК України та надано строк для подання відзиву на касаційну скаргу до 25.07.2023.

Позивач та треті особи правом на подачу відзиву не скористалися.

Заслухавши доповідь головуючого судді, переглянувши в касаційному порядку оскаржувані судові рішення, колегія суддів Касаційного господарського суду у складі Верховного Суду дійшла висновку про відсутність підстав для задоволення касаційної скарги, з огляду на таке.

Оскільки скаржником не оскаржуються судові рішення в частині відмови у задоволенні позову і закриття провадження у справі, то вони в цій частині не переглядаються Верховним Судом з огляду на ст. 300 ГПК України.

Щодо підстави касаційного оскарження, передбаченої п. 3 ч. 2 ст. 287 ГПК України, необхідно зазначити таке.

Згідно з п. 3 ч. 2 ст. 287 ГПК України підставами касаційного оскарження судових рішень, зазначених у п. п. 1, 4 ч. 1 цієї статті, є неправильне застосування судом норм матеріального права чи порушення норм процесуального права, якщо відсутній висновок Верховного Суду щодо питання застосування норми права у подібних правовідносинах.

Умовами касаційного перегляду оскаржуваних судових рішень із зазначеної підстави є: (1) відсутність висновку Верховного Суду щодо питання застосування норми права, яка підлягає застосуванню до спірних правовідносин, (2) відсутність такого висновку саме у подібних правовідносинах.

Для цілей застосування норм процесуального права, в яких вжитий термін "подібні правовідносини", зокрема п. 3 абз. 1 ч. 2 ст. 287 ГПК України, таку подібність необхідно оцінювати за певними критеріями, а саме: змістовим, суб'єктивним та об'єктивним критеріями, з яких: змістовий є основним, а два інші (суб'єктивний та об'єктивний) - додатковими.

Подібність спірних правовідносин, виявлена одночасно за трьома критеріями, означатиме тотожність цих відносин (однакового виду суб'єкти, однаковий вид об'єкта й однакові права та обов'язки щодо нього). Але процесуальний закон не вимагає встановлювати тотожність (такі висновки викладені у постанові Великої Палати Верховного Суду від 12.10.2021 у справі № 233/2021/19).

При дослідженні правовідносин на предмет їх подібності необхідно керуватися зазначеними вище критеріями змістовим, суб'єктивним та об'єктивним. При застосуванні цих критеріїв необхідно виходити з такого.

Основний - змістовий критерій полягає у тому, що оцінювання спірних правовідносин здійснюється за характером урегульованих нормами права та договорами прав і обов'язків учасників.

Суб'єктивний і об'єктивний критерії матимуть значення у випадках, якщо для застосування норми права, яка поширюється на спірні правовідносини, необхідним є специфічний суб'єктивний склад саме цих правовідносин та/чи їх специфічний об'єкт.

Велика Палата Верховного Суду неодноразово зазначала, що таку подібність суд касаційної інстанції визначає з урахуванням обставин кожної конкретної справи. Це врахування необхідно розуміти як оцінку подібності насамперед змісту спірних правовідносин (обставин, пов'язаних із правами й обов'язками сторін спору, регламентованими нормами права чи умовами договорів), а за необхідності, зумовленої специфікою правового регулювання цих відносин, - також їх суб'єктів (видової належності сторін спору) й об'єктів (матеріальних або нематеріальних благ, щодо яких сторони вступили у відповідні відносини (аналогічні висновки викладено у постанові Верховного Суду у складі колегії суддів Касаційного господарського суду від 14.06.2023 у справі № 908/1295/22).

Статтею 19 Конституції України встановлено, що органи державної влади та органи місцевого самоврядування, їх посадові особи зобов'язані діяти лише на підставі, в межах повноважень та у спосіб, що передбачені Конституцією та законами України.

Відповідно до ч. 3 ст. 8 Закону України "Про добровільне об'єднання територіальних громад" об'єднана територіальна громада є правонаступником всього майна, прав та обов'язків територіальних громад, що об'єдналися, з дня набуття повноважень сільською, селищною, міською радою, обраною такою об'єднаною територіальною громадою.

Порядок набуття у комунальну власність територіальної громади майна передбачено п. 2 ч. 9 ст. 60 Закону України "Про місцеве самоврядування в Україні", відповідно до якого сільські, селищні, міські, районні в містах (у разі їх створення) ради мають право на переважне придбання в комунальну власність приміщень, споруд, інших об'єктів, розташованих на відповідній території, якщо вони можуть бути використані для забезпечення комунально-побутових та соціально-культурних потреб територіальних громад.

Цим же Законом, визначено спеціальний порядок передачі певних об'єктів комунальної власності.

Згідно з ч. ч. 3, 4, 8 ст. 60 Закону України "Про місцеве самоврядування в Україні" територіальні громади сіл, селищ, міст, районів у містах безпосередньо або через органи місцевого самоврядування можуть об'єднувати на договірних засадах на праві спільної власності об'єкти права комунальної власності, а також кошти місцевих бюджетів для виконання спільних проектів або для спільного фінансування (утримання) комунальних підприємств, установ та організацій і створювати для цього відповідні органи і служби.

Районні та обласні ради від імені територіальних громад сіл, селищ, міст здійснюють управління об'єктами їхньої спільної власності, що задовольняють спільні потреби територіальних громад.

Визначення місцезнаходження комунального підприємства, установи, організації, що перебуває в управлінні відповідної районної, обласної ради, яке зазначається в Єдиному державному реєстрі юридичних осіб, фізичних осіб - підприємців та громадських формувань при державній реєстрації зазначеного комунального підприємства, установи, організації як юридичної особи або державній реєстрації змін до відомостей про таку юридичну особу, здійснюється відповідно до ст. 93 ЦК України.

Право комунальної власності територіальної громади захищається законом на рівних умовах з правами власності інших суб'єктів. Об'єкти права комунальної власності не можуть бути вилучені у територіальних громад і передані іншим суб'єктам права власності без згоди безпосередньо територіальної громади або відповідного рішення ради чи уповноваженого нею органу, за винятком випадків, передбачених законом.

За абз. 2, 3 п. 10 роз. V Прикінцевих та перехідних положень Закону України "Про місцеве самоврядування в Україні" (в редакції, чинній до 05.12.2020) майно, передане до комунальної власності областей і районів, а також набуте на інших законних підставах, є спільною власністю територіальних громад сіл, селищ, міст, управління яким відповідно до Конституції України здійснюють районні та обласні ради або уповноважені ними органи. Відчуження зазначеного майна здійснюється лише за рішенням власника або уповноваженого ним органу. За пропозицією сільських, селищних, міських рад районні, обласні ради повинні приймати рішення про передачу до комунальної власності відповідних територіальних громад окремих об'єктів, спільної власності територіальних громад, які знаходяться на їх території і задовольняють колективні потреби виключно цих територіальних громад.

Верховний Суд у постанові від 15.02.2022 у справі № 904/4109/21 дійшов висновку, що за своїм змістом норма абз. 3 п. 10 роз. V Прикінцевих та перехідних положень Закону України "Про місцеве самоврядування в Україні" (в редакції, чинній до 05.12.2020) має імперативний характер, позаяк у співвідношенні з ч. 8 ст. 60 цього Закону встановлює дві виняткові підстави обов'язкового відчуження районною чи обласною радою об'єктів права спільної власності територіальних громад на користь конкретної місцевої територіальної громади району чи області незалежно від наявності згоди інших територіальних громад району чи області на вилучення вказаних об'єктів, а саме: 1) окремі об'єкти права спільної власності територіальних громад знаходяться на території місцевої територіальної громади (сільської, селищної, міської, об'єднаної); 2) зазначені об'єкти задовольняють колективні потреби виключно тієї територіальної громади, на території якої вони знаходяться.

Пункт 10 роз. V Прикінцевих та перехідних положень Закону України "Про місцеве самоврядування в Україні" було доповнено абз. 4 згідно із Законом України від 17.11.2020 № 1009-IX "Про внесення змін до деяких законів України щодо впорядкування окремих питань організації та діяльності органів місцевого самоврядування і районних державних адміністрацій", який набрав чинності 06.12.2020.

Згідно з абз. 4 п. 10 роз. V Прикінцевих та перехідних положень Закону України "Про місцеве самоврядування в Україні" правонаступник районної ради району, ліквідованою Верховною Радою України, після припинення відповідних районних рад як юридичних осіб, але не пізніше 01.07.2021 зобов'язаний передати у комунальну власність територіальних громад усі об'єкти спільної власності територіальних громад району, які знаходяться на території цих територіальних громад, відповідно до розмежування видатків між бюджетами, встановлених Бюджетним кодексом України.

Цивільні права та обов'язки можуть виникати безпосередньо з актів цивільного законодавства (ч. 3 ст. 11 ЦК України).

Суди попередніх інстанцій, надавши оцінку наявним у матеріалах справи документам, встановили, що спірні правовідносини підпадають під правове регулювання абз. 4 п. 10 роз. V Прикінцевих та перехідних положень Закону України "Про місцеве самоврядування в Україні" (врахували, що позивач, який надав згоду на прийняття в комунальну власність Канівської міської ради Черкаської області основних засобів, у тому числі, адміністративної будівлі, гаражів, які належать територіальній громаді Канівського району (п. 11 додатку до рішення від 25.01.2021 № 4-8), неодноразово звертався до відповідача з проханням передати відповідне майно, КП "Райтеплоенергія" до комунальної власності Канівської територіальної громади, про що свідчать клопотання від 16.01.2021 № 01-01-30/97, листи від 05.02.2021 № 01-01-30/285, від 26.01.2021 № 01-01-30/182, тобто після вступу в силу вказаної норми Закону) та, що у Черкаській районній раді, як правонаступника Канівської районної ради, існувало зобов'язання передати не пізніше 01.07.2021 до відповідних територіальних громад всі об'єкти, а не лише бюджетні установи.

Встановивши, що відповідач у встановлений Законом України "Про місцеве самоврядування в Україні" строк не передав у комунальну власність відповідної територіальної громади нежилі приміщення будинку рад в м. Каневі, гаражі, КП "Райтеплоенергія", які знаходяться на території Канівської міської територіальної громади, чим порушив абз. 4 п. 10 роз. V Прикінцевих та перехідних положень Закону України "Про місцеве самоврядування в Україні", суди попередніх інстанцій правомірно та обгрунтовано задовольнили позовні вимоги в частині зобов'язання Черкаську районну раду передати у комунальну власність територіальної громади - Канівської міської ради Черкаської області відповідні об'єкти спільної власності територіальної громади.

Верховний Суд зазначає, що скаргник, посилаючись на п. 3 ч. 2 ст. 287 ГПК України, фактично просить не сформулювати висновок у спірних правовідносинах, зокрема щодо застосування абз. 4 п. 10 роз. V Прикінцевих та перехідних положень Закону України "Про місцеве самоврядування в Україні", а його доводи в цій частині зводяться до незгоди із ухваленими у справі судовими рішеннями про задоволення позовних вимог та прийняття рішення на його користь. Крім того, касаційна скарга в цій частині за своїм змістом зводиться до незгоди з наданою судами попередніх інстанцій оцінкою встановлених обставин справи, до необхідності здійснення судом касаційної інстанції переоцінки наявних в матеріалах справи доказів, що не є можливим з огляду на визначені в ст. 300 ГПК України межі розгляду справи судом касаційної інстанції.

За таких обставин, підстава касаційного оскарження, передбачена п. 3 ч. 2 ст. 287 ГПК України, не знайшла свого підтвердження.

Щодо підстави касаційного оскарження, передбаченої п. 1 ч. 2 ст. 287 ГПК України, необхідно зазначити таке.

Пунктом 1 ч. 2 ст. 287 ГПК України встановлено, що підставами касаційного оскарження судових рішень, зазначених у п. п. 1, 4 ч. 1 цієї статті, є неправильне застосування судом норм матеріального права чи порушення норм процесуального права виключно в таких випадках: якщо суд апеляційної інстанції в оскаржуваному судовому рішенні застосував норму права без урахування висновку щодо застосування норми права у подібних правовідносинах, викладеного у постанові Верховного Суду, крім випадку наявності постанови Верховного Суду про відступлення від такого висновку.

Підставою для касаційного оскарження є неврахування висновку Верховного Суду саме щодо застосування норми права, а не будь-якого висновку, зробленого судом касаційної інстанції на обгрунтування мотивувальної частини постанови. Саме лише зазначення у постанові

Верховного Суду норми права також не є його правовим висновком про те, як саме повинна застосовуватися норма права у подібних правовідносинах.

Відповідно, неврахування висновку Верховного Суду щодо застосування норми права у подібних правовідносинах, як підстави для касаційного оскарження, має місце тоді, коли суд апеляційної інстанції, посилаючись на норму права, застосував її інакше (не так, в інший спосіб витлумачив тощо), ніж це зробив Верховний Суд в іншій справі, де мали місце подібні правовідносини.

На обґрунтування підстави касаційного оскарження, передбаченої п. 1 ч. 2 ст. 287 ГПК України, скажник посилається на те, що судами попередніх інстанцій прийнято судові рішення без урахування висновків щодо застосування ст. ст. 328, 392 ЦК України, викладених у постановах Великої Палати Верховного Суду від 18.12.2019 у справі № 522/1029/18, від 19.05.2020 у справі № 916/1608/18.

З аналізу висновків, зроблених у рішенні і постанові суду апеляційної інстанції, що оскаржуються, не свідчить про їх невідповідність висновкам, викладеним у постановах Великої Палати Верховного Суду від 18.12.2019 у справі № 522/1029/18, від 19.05.2020 у справі № 916/1608/18, адже фактичні обставини, що формують зміст правовідносин і впливають на застосування норм матеріального права у цих справах і справі, яка переглядається не є подібними. Крім того, спірні правовідносини у цих справах виникли до вступу в дію абз. 4 п. 10 роз. V Прикінцевих та перехідних положень Закону України "Про місцеве самоврядування в Україні", який регулює правовідносини у справі № 925/1846/21 і був застосований судами попередніх інстанцій.

Щодо посилань скажника на постанови Верховного Суду, Великої Палати Верховного Суду від 19.02.2020 у справі № 591/5935/17, від 22.01.2021 у справі № 640/16224/19, від 27.11.2018 у справі № 820/3534/17, від 14.10.2019 у справі № 910/6642/18, від 22.04.2021 у справі № 910/6322/20, необхідно зазначити таке.

У постанові від 19.02.2020 у справі № 591/5935/17 за позовом ОСОБА_1 до Сумської міської ради про скасування рішення та зобов'язання вчинити дії, Велика Палата Верховного Суду зазначила, що органи місцевого самоврядування у вказаних правових відносинах є суб'єктами владних повноважень, які виконують владні управлінські функції. Велика Палата Верховного Суду дійшла висновку, що спір у справі не пов'язаний з вирішенням питання приватноправового характеру, а є публічно-правовим, оскільки виник за участю суб'єкта владних повноважень (органу місцевого самоврядування), який реалізовує у цих правовідносинах надані йому чинним законодавством владні управлінські функції шляхом розгляду питання щодо передачі земельної ділянки у власність.

У постанові від 22.01.2021 у справі № 640/16224/19 за позовом ОСОБА_2 до Національної поліції України, третя особа - Головне управління Національної поліції в Сумській області, про визнання протиправною бездіяльності та зобов'язання вчинити дії, Верховний Суд у складі колегії суддів Касаційного адміністративного суду дійшов висновку, що як протиправну бездіяльність суб'єкта владних повноважень треба розуміти зовнішню форму поведінки (діяння) цього органу/його посадової особи, яка полягає (проявляється) у неприйнятті рішення чи у нездійсненні юридично значимих й обов'язкових дій на користь заінтересованих осіб, які на підставі закону та/або іншого нормативно-правового регулювання віднесені до компетенції суб'єкта владних повноважень, були об'єктивно необхідними і реально можливими для реалізації, але фактично не були здійснені.

У справі № 820/3534/17 за позовом ОСОБА_3 до державного реєстратора Комунального підприємства "Бюро технічної інвентаризації Дергачівської районної ради" Шевцової Лариси Вікторівни, третя особа - ОСОБА_4, про скасування рішень, Велика Палата Верховного Суду зазначила, що якщо порушення своїх прав особа вбачає у наслідках, спричинених рішенням, дією чи бездіяльністю суб'єкта владних повноважень, які вона вважає неправомірними, і ці наслідки призвели до виникнення, зміни чи припинення цивільних правовідносин, мають майновий характер або пов'язаний з реалізацією майнових або особистих немайнових інтересів особи, то визнання незаконними (протиправними) таких рішень є способом захисту її цивільних прав та інтересів.

Суди попередніх інстанцій у справі, яка переглядається не ухвалювали оскаржувані судові рішення всупереч вказаним вище висновкам Верховного Суду, Великої Палати Верховного Суду, викладених у справах № 591/5935/17, № 640/16224/19, № 820/3534/17.

Суди попередніх інстанцій у справі, яка переглядається, надавши оцінку спірним правовідносинам, встановили, що спір у цій справі не пов'язаний із захистом прав, свобод чи інтересів позивача у сфері публічно-правових відносин від порушень з боку саме органів державної влади, а пов'язаний з майновим інтересом позивача на отримання у комунальну власність спірних об'єктів нерухомого майна та комунального підприємства. Встановили, що приймаючи спірне рішення відповідач не мав публічно-правових відносин саме з позивачем, що виключає розгляд цієї справи у порядку адміністративного судочинства. До таких висновків суди дійшли врахувавши висновки, викладені у постанові Великої Палати Верховного Суду від 26.02.2020 у справі № 287/167/18-ц, у постанові Верховного Суду від 07.07.2020 у справі № 654/540/17-а.

Крім того, відкриваючи провадження у справі та розглядаючи цей спір у порядку господарського судочинства, судами було враховано і те, що ухвалою Черкаського окружного адміністративного суду від 06.12.2021 у справі № 580/10239/21 було відмовлено у відкритті провадження в адміністративній справі за позовом Канівської міської ради Черкаської області до Черкаської районної ради про визнання бездіяльності протиправною та зобов'язання вчинити певні дії.

Верховний Суд зазначає, що посилання скажника на помилковість неврахування судами попередніх інстанцій висновків, викладених у постановах Великої Палати Верховного Суду, Верховного Суду зводяться лише до неправильного розуміння цих висновків та до довільного тлумачення скажником ст. 20 ГПК України, яка була правильно застосована судами попередніх інстанцій.

У постанові від 14.10.2019 у справі № 910/6642/18, на яку скажник посилається на обґрунтування підстави касаційного оскарження, встановленої п. 1 ч. 2 ст. 287 ГПК України, Верховний Суд у складі суддів об'єднаної палати Касаційного господарського суду дійшов висновку, що вирішуючи господарський спір, суд з'ясовує, чи існує у позивача право або законний інтерес; якщо так, то чи має місце його порушення, невизнання або оспорювання відповідачем; якщо так, то чи підлягає право або законний інтерес захисту і чи буде такий захист ефективний за допомогою того способу, який визначено відповідно до викладеної в позові вимоги; в іншому випадку у позові слід відмовити.

У справі, яка переглядається суди не ухвалювали судові рішення у невідповідності до вказаної постанови Верховного Суду, а за встановлених у справі обставин визнали безпідставними доводи скажника про відсутність у позивача порушеного права та про передчасність подання цього позову.

Щодо посилань на постанову Верховного Суду у складі колегії суддів Касаційного господарського суду від 22.04.2021 у справі № 910/6322/20, в якому останній дійшов висновку, що аналіз норм ст. ст. 124, 19 Конституції України, ст. 59 Закону України "Про захист економічної конкуренції", норм процесуального права, які закріплені в ГПК України щодо компетенції суду, дає підстави дійти висновку, що останній не може підміняти інший орган державної влади та перебирати на себе повноваження щодо вирішення питань, які законодавством віднесені до компетенції цього органу.

Верховний Суд зазначає, що суди попередніх інстанцій не здійснили втручання в дискреційні повноваження Черкаської районної ради, а з урахуванням наданих повноважень ГПК України, застосувавши правильно норми матеріального і процесуального права, які регулюють спірні правовідносини, вирішили спір у справі. Доводи скаржника зводяться до неправильного розуміння висновку, викладеного у постанові від 22.04.2021 у справі № 910/6322/20 та бажання ухвалення рішення на його користь.

Аналіз висновків, зроблених у рішенні і постанові суду апеляційної інстанції, що оскаржуються, не свідчить про їх невідповідність висновкам, викладеним у постановах, на які скаржник посилається на обґрунтування підстави касаційного оскарження, встановленої п. 1 ч. 2 ст. 287 ГПК України, на що помилково посилається скаржник.

Отже, відсутні підстави для скасування оскаржуваних судових рішень з підстави, передбаченої п. 1 ч. 2 ст. 287 ГПК України.

За змістом п. 1 ч. 1 ст. 308 ГПК України суд касаційної інстанції за результатами розгляду касаційної скарги має право залишити судові рішення судів першої інстанції та апеляційної інстанції без змін, а скаргу без задоволення.

Верховний Суд вважає, що викладені у касаційній скарзі доводи про неправильне застосування судами норм матеріального та порушення норм процесуального права не отримали підтвердження, Верховний Суд, переглянувши судові рішення в межах наведених у касаційній скарзі доводів, які стали підставою для відкриття касаційного провадження, вважає, що оскаржувана постанова апеляційного та рішення місцевого господарських судів ухвалені з додержанням норм матеріального і процесуального права, а тому підстав для їх зміни чи скасування немає, у зв'язку з чим касаційна скарга не підлягає задоволенню, а оскаржувані постанова апеляційного та рішення місцевого господарських судів підлягають залишенню без змін.

Оскільки суд залишає касаційну скаргу без задоволення, а оскаржувані судові рішення - без змін, судові витрати, відповідно до ст. 129 ГПК України, покладаються на скаржника.

Керуючись ст. ст. 300, 301, 308, 309, 314, 315, 317 ГПК України, Верховний Суд, -

ПОСТАНОВИВ:

Касаційну скаргу Черкаської районної ради залишити без задоволення.

Постанову Північного апеляційного господарського суду від 05.04.2023 та рішення Господарського суду Черкаської області від 01.08.2022 у справі № 925/1846/21 залишити без змін.

Постанова набирає законної сили з моменту її прийняття, є остаточною та оскарженню не підлягає.

Головуючий суддя

Могил С.К.

Судді:

Волковицька Н. О.

Случ О.В.